

WSTĘP

Przez „Ruch ekumeniczny” rozumie się działalność oraz przedsięwzięcia zmierzające do jedności chrześcijan, zależnie od różnych potrzeb Kościoła i warunków chwili, jak np.: najpierw wszelkie wysiłki celem usunięcia słów, opinii i czynów, które by w świetle sprawiedliwości i prawdy nie odpowiadały rzeczywistemu stanowi braci odłączonych, a stąd utrudniały wzajemne stosunki z nimi, następnie „dialog” podjęty między odpowiednio wykształconymi rzeczoznawcami na zebraniach chrześcijan z różnych Kościołów czy Wspólnot, zorganizowanych w duchu religijnym, w czasie którego to dialogu każdy wyjaśnia głębiej naukę swej Wspólnoty i podaje przejrzyście jej znamienne rysy. Przez taki bowiem dialog uzyskują wszyscy bliższe prawdy poznanie doktryny oraz życia jednej i drugiej Wspólnoty i bardziej bezstronną ocenę, wtedy też te Wspólnoty osiągają pełniejszą współpracę we wszystkich zadaniach, które dla wspólnego dobra stawia przed nimi sumienie chrześcijańskie, i gromadzą się, gdzie tylko się godzi, na jednomyślną modlitwę. Wszyscy wreszcie obliczają się ze swej wierności wobec woli Chrystusa co do Kościoła i jak należy biorą się rzetelnie do dzieła odnowy i reformy.

(Dekret o ekumenizmie 4)

Obraz chrześcijaństwa podzielonego we współczesnym świecie uzmysławia nam, jaką przeszkodą w głoszeniu nauki Jezusa Chrystusa jest brak wspólnego świadectwa wiary Kościołów i wspólnot chrześcijańskich. Stąd aktualna jest potrzeba podejmowania wysiłków do ustanowienia pełnej widzialnej jedności w Kościele Chrystusowym.

Kościół¹ jest odwzorowaniem miłości, jaka istnieje w Trójcy Przenajświętszej: jest obrazem miłości Ojca, złożonym przez Syna, przez Jego

¹ W języku teologicznym słowo „Kościół” ma trzy znaczenia: 1) zgromadzenie liturgiczne (zob. 1 Kor 11,18; 14, 19, 28, 34, 35; także: KKK 752), 2) wspólnota lokalna (zob. 1 Kor 1,2; 16,1; także KKK 751), 3) cała powszechna wspólnota wierzących (zob. 1 Kor 15,9; Gal 1,13; Flp 3,6; także: KKK 752). Słowo „Kościół” oznacza więc zgromadzenie ludu i wspólnotę wierzących w Chrystusa, którzy poprzez udzieleny jej członkom chrzest należą do Syna Bożego. W takim znaczeniu słowo to będzie używane do określenia Wspólnot chrześcijańskich. Każda z tych Wspólnot w takim znaczeniu może być określana jako Kościół. W niniejszej pracy Kościół, któ-

zbawienną ofiarę na krzyżu, i obrazem ostatecznie zjednoczonym w Duchu Świętym. Skupia wierzących w Chrystusa i jest rzeczywistością dynamiczną, ciągle rozwijającą się tak w sferze Boskiej, jak i ludzkiej. Rozrasta się jako Królestwo Boże, jak to słyszymy w nauczaniu Jezusa. Rozwój Kościoła dokonuje się przez lepsze uświadomienie sobie posiadanych bogactw, darów i charyzmatów.

Kościół jest rzeczywistością otwartą na rozwój ruchu misyjnego i ekumenicznego, dlatego głosi w świecie misterium komunii, która go konstytuuje i świadczy o nim; gromadzi wszystkich w Chrystusie, by dla wszystkich ludzi stać się nierozłącznym znakiem jedności². Kościół znajduje się wciąż w drodze, aby zgromadzić wierzących w jedną wspólnotę pod przewodnictwem Jezusa Chrystusa w jedności w Duchu Świętym.

Sobór Watykański II przyczynił się do rozwoju współczesnego ekumenizmu. W *Dekrecie o ekumenizmie* jest mowa o „świętej tajemnicy jedności Kościoła w Chrystusie” (DE 2), a najlepszym tego wzorem jest jedność Trójcy Świętej: jedność jedyne Boga Ojca i Syna w Duchu Świętym.

Ruch ekumeniczny zapoczątkowała Światowa Konferencja Misyjna w Edynburgu w 1910 roku, podczas której delegaci młodych Kościołów misyjnych krytykowali podziały w chrześcijaństwie. Uczestnicy konferencji nie zgadzali się, aby na terenach misyjnych ukazywać podzielone chrześcijaństwo, ponieważ taki obraz jest zaprzeczeniem wiarygodności Ewangelii Jezusa Chrystusa. Już znacznie wcześniej podejmowano próby zjednoczenia Kościołów i Wspólnot chrześcijańskich. Miało to miejsce szczególnie w protestantyzmie, być może dlatego, że panowało tam większe poczucie rozbicia chrześcijaństwa w akcji misyjnej. Konferencja edynburska zainicjowała dwa nurty ruchu ekumenicznego: Międzynarodową Radę Misyjną oraz Ruch „Wiara i Ustrój Kościoła”. Ruch misyjny nie jest jednakże jedyną drogą ekumeniczną. Poczynając od wieku XIX, wśród chrześcijan pojawiały się dążenia na rzecz pokoju, porozumienia narodów i rozwiązania problemów społecz-

remu przewodzi Papież i Kolegium Biskupów, posiadający pełnię łask zbawienia (wiara, sakramenty i wierzbność), będzie określany, jako Kościół katolicki lub Kościół. Inne Wspólnoty będą nazwane Kościołami w rozumieniu wspólnot Ludu Bożego jako tego, „który należy do Pana”. Zob. KKK 838, 839, 869, 870; KPK kan. 331; KK 16, 23; BF 257–259; Dzn 468.

² UUS, s. 626–627.

nych. Ze wszystkich tych współdziałań powstał trzeci nurt ruchu ekumenicznego – „Życie i działanie”³.

Pełne włączenie się Kościoła rzymskokatolickiego w ruch ekumeniczny rozpoczęło się z początkiem lat sześćdziesiątych XX wieku, dzięki otwartej postawie niektórych duchownych i świeckich. Wraz z zakończeniem Soboru Watykańskiego II (1962–1965) datuje się oficjalne przystąpienie Kościoła rzymskokatolickiego do ruchu ekumenicznego. Podczas obrad soborowych, poświęconych ekumenizmowi na pierwszy plan wysunięto zainteresowania jednością, która możliwa jest tylko za sprawą Ducha Świętego (DE 1). *Dekret o ekumenizmie* definiuje ruch ekumeniczny jako działania i przedsięwzięcia zmierzające do jedności chrześcijan (DE 4). Termin ten w takim znaczeniu będzie stosowany w niniejszym opracowaniu.

W dokumentach soborowych występują odnośniki mówiące o ekumenii. *Konstytucja Dogmatyczna o objawieniu Bożym „Dei verbum”* (KO), która stanowi zasadniczy punkt w dialogu ze światem współczesnym, dostarcza informacji o ruchu ekumenicznego, w którym Słowo Boże odgrywa ogromną rolę. Kolejnym ważnym elementem na drodze ekumenicznym jest podkreślenie interpersonalnego charakteru objawienia. Tytuł rozdziału drugiego *Konstytucji dogmatycznej „Dei verbum”*, który brzmi: *O przekazywaniu objawienia Bożego* wskazuje na umiar, z jakim ojcowie soborowi traktowali kontrowersyjny temat dialogu (począwszy od Soboru Trydenckiego 1545–1563) z chrześcijanami innych wyznań, dotyczący wzajemnego stosunku do Pisma Świętego i tradycji (KO 1–25). W XVI wieku luteranizm głosił hasło *Sola Scriptura*, uważając Pismo Święte za jedyne źródło Objawienia. Takie stanowisko podważył Sobór Trydencki, podkreślając wartość przekazu ustnego⁴. *Konstytucja Dogmatyczna o objawieniu Bożym*, zachęca do pracy nad przekładem Pisma Świętego z języków oryginalnych, podkreślając, że jeśli takie przekłady powstaną za zgodą władz Kościoła i dzięki wspólnemu wysiłkowi z chrześcijanami innych wyznań, to będą one mogły być używane przez wszystkich wyznawców Chrystusa. Jest to jeden z przykładów

³ Por. K. Karski: *Początki ruchu ekumenicznego w Kościele protestanckim*. W: *Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*. Red. W. Hryniewicz, J.S. Gajek, S.J. Koza. Lublin 1997, s. 283–288; K. Karski: *Główne nurty ruchu ekumenicznego*. W: *Ibidem*, s. 288–295.

⁴ *Sobór Trydencki*. W: *Dokumenty Soborów Powszechnych. Tekst łaciński i polski*. T. 4. Kraków 2005, s. 211; BF, s. 179.

ekumenicznego nastawienia ojców soboru Watykańskiego II do Pisma Świętego i tradycji oraz krok w stronę jedności wszystkich chrześcijan.

Konstytucję Dogmatyczną o Kościele – „Lumen Gentium” (KK) można ocenić jako wielki krok naprzód w nauce Kościoła, w porównaniu z sytuacją przedsoborową w Kościele. W dokumencie tym wskazano, że nikt nie może się znaleźć poza Kościołem. Wszyscy jako dzieci Jednego Boga należymy do siebie, tworząc jedną wspólnotę, choć jeszcze bardzo niedoskonałą i podzieloną. Taka postawa sprzyja dialogowi i jedności.

Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym – „Gaudium et spes” (KDK) zobowiązuje wszystkich katolików do dbania o wzajemny szacunek, dopuszczając istnienie uzasadnionych różnic, gdyż silniejsze jest to, co łączy, niż to, co dzieli.

Rola świeckich w dziele apostołstwa została omówiona w *Dekrecie o apostołstwie świeckich – „Apostolicam actuositatem”* (DA). Powinna ona się objawiać we współpracy katolików z innymi chrześcijanami (DA 27).

W *Dekrecie o działalności misyjnej Kościoła – „Ad gentes divinitus”* (DM) podkreślono rolę misjonarzy w tworzeniu społeczności chrześcijańskiej dzięki udzielaniu sakramentu chrztu świętego, wskazano także konieczność pielęgnowania miłości i ducha ekumenizmu wśród katolików różnych obrządków. Ojcowie Kościoła w tym dokumencie podkreślają, że działalność ekumeniczna misji powinna być rozwijana zgodnie z *Dekretem o ekumenizmie*. Wyklucza ona wszelkie przejawy indyferentyzmu, pomieszania pojęć i niezdrowej rywalizacji (DM 15, 41).

Ekumeniczne działania prowadzone są na wielu płaszczyznach i przybierają różne formy. W podstawowych dokumentach kościelnych, na przykład w *Dekrecie o ekumenizmie*, w *Dyrektorium do wykonywania uchwał Soboru Watykańskiego II w sprawie ekumenizmu część 1* z 14 maja 1967 roku oraz w *Dyrektorium do wykonywania uchwał Soboru Watykańskiego II w sprawie ekumenizmu część 2* z 6 kwietnia 1970 roku, a także w *Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu* z 25 marca 1993 roku, ekumenizm jest rozumiany między innymi jako porozumienie i współpraca między Kościołami, które dokonują się poprzez dialog oraz inne formy wspólnego działania chrześcijan, prowadzące do bliższego poznania, przełamywania nieufności i przywrócenia jedności. Zgodnie z wyżej wymienionymi dokumentami zwykło się rozróżniać ekumenizm duchowy (*oecumenismus spiritualis*), ekumenizm naukowy, zwany doktrynalnym (*oecumenismus scientialis*) i eku-

menizm praktyczny (*oecumenismus practicalis*). W niniejszym opracowaniu ten ostatni nazwany jest działalnością teologiczno-duszpasterską we wzajemnych kontaktach.

Kolejnym istotnym momentem w rozwoju ruchu ekumenicznego, obok Soboru Watykańskiego II, pontyfikatów papieży Jana XXIII (1958–1963) i Pawła VI (1963–1978) był pontyfikat Jana Pawła II (1978–2005). Jana Pawła II można uznać za ojca duchowego współczesnego ekumenizmu oraz za najwybitniejszego ekumenistę XX wieku. Potwierdzeniem tej tezy jest z jednej strony rozwijana przez Jana Pawła II teologia ekumeniczna, którą zawarł w encyklice *Ut unum sint* opartej na dialogu powszechnym człowieka z człowiekiem. Fundamentem tego dialogu jest modlitwa, która stanowiła i stanowi duszę ruchu ekumenicznej odnowy i dążenia chrześcijan do jedności. Z drugiej strony jej poświadczeniem są działania podejmowane przez następcę Jana Pawła II, który rozpoczynając pontyfikat, sformułował własne *credo* papieskiego posługiwania. Do wiernych skierował prośbę, aby się nie lękali i otworzyli drzwi Chrystusowi i Jego zbawczej władzy, bo ona otwiera granice państw, systemów ekonomicznych, systemów politycznych i wskazuje kierunki cywilizacji. Papież zachęcał do przekraczania barier na drodze do pojednania i jedności, co udowadniał podczas podróży apostołskich. Dzięki jego posłudze trudna droga dialogu ekumenicznego stała się łatwiejsza, choć współczesne czasy temu zaprzeczają (na przykład: w wielu regionach świata nie cichną walki na tle religijnym, znane są przejawy nacjonalizmu, ksenofobii czy niechęci do jedności Kościoła Chrystusowego)⁵.

Głównym problemem postawionym w rozprawie, jest odpowiedź na pytanie: jaki był ekumeniczny wymiar posługi biskupiej Herberta Bednorza? W celu udzielenia odpowiedzi na tak postawiony problem badawczy należy sformułować pytania szczegółowe dotyczące ruchu ekumenicznego w diecezji katowickiej, perspektyw i kierunków jego rozwoju. Pomocne w rozwiązaniu problemu głównego są również odpowiedzi na następujące pytania: Czy początek duszpasterstwa ekumenicznego w diecezji katowickiej związany był z Soborem Watykańskim II?; Dlaczego w dysertacji mówi się tylko o ekumenizmie katowickim, w szczególności – o ekumenizmie związanym z bpem H. Bednorzem?; Czy I Synod Diecezji Katowickiej był synodem ekumenicznym?; Jak

⁵ Por. Jan Paweł II: *Przemówienie z dnia 16 X 1978 roku*. W: G. Weigel: *Świadek nadziei. Biografia papieża Jana Pawła II*. Kraków 2000, s. 335.

przeprowadzano Powszechny Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan na terenie diecezji?; Czy sytuacja wyznaniowa wpływała na pogłębienie ruchu ekumenicznego pomiędzy katolikami i ewangelikami?; Jak przyjmowali rozporządzenia ekumeniczne duszpasterze diecezji?; Czy istnieje recepcja ekumeniczna w duszpasterstwie parafialnym i diecezjalnym na płaszczyźnie duchowej, doktrynalnej i praktycznej?; W jaki sposób rozwijały się poszczególne płaszczyzny ekumenizmu w diecezji katowickiej za czasów posługi biskupa katowickiego Herberta Bednorza?; Jaki wymiar miało zaangażowanie bpa H. Bednorza w działania ekumeniczne na tle innych polskich diecezji?; Jak postawa ekumeniczna bpa H. Bednorza była odbierana przez przedstawicieli innych wyznań z kraju i z zagranicy goszczących na terenie diecezji katowickiej?; W jaki sposób bp H. Bednorz inspirował młodzież do działań ekumenicznych?; Jakie było stanowisko bpa H. Bednorza wobec sekt?

Niniejsza rozprawa wpisuje się w rozległy i skomplikowany proces badawczy, ukazujący rozwój XX-wiecznego ruchu ekumenicznego ze szczególnym uwzględnieniem działalności biskupa katowickiego Herberta Bednorza (1967–1985) oraz czasu i miejsca realizacji jego posługi. Dla lepszego i pogłębionego zrozumienia ekumenicznych inicjatyw i samej postawy biskupa Bednorza wobec ekumenizmu nieodzownym wydaje się zaprezentowanie rysu historycznego, które stanowią prolegomena. Ukazano w nich nie tylko ustalone i przypomniane wydarzenia, ale także został uchwycony rozwój idei jedności chrześcijan w diecezji katowickiej. W rezultacie prolegomena mogą pomóc w lepszym poznaniu ruchu ekumenicznego zarówno w aspekcie faktograficznym, jak i w ukazaniu jego dynamiki. Wymiar pastoralny ekumenizmu nakreślony został z perspektywy historycznej, ponieważ ekumenizm jest osadzony w konkretnym czasie i miejscu, a także jest wynikiem kumulowania się doświadczeń kulturowych, społecznych i religijnych różnych grup. Natomiast od strony teologicznej w niniejszym studium wyeksponowane zostało znaczenie ekumenizmu w płaszczyźnie duchowej i doktrynalnej w diecezji katowickiej.

Rozprawa składa się z wykazu skrótów i bibliografii, wstępu, prolegomenów, czterech zasadniczych rozdziałów podporządkowanych tematowi, zakończenia, kalendarium i aneksu. Struktura pracy opiera się na bazie trójpodziałowej: opis – interpretacja – recepcja i perspektywy.

Bibliografia składa się z dwóch części, część pierwsza (*Dokumenty*) obejmuje wykaz wykorzystanych dokumentów Stolicy Apostolskiej oraz lo-

kalnych dokumentów Kościoła w ujęciu alfabetycznym i chronologicznym. Część druga zawiera wykorzystaną literaturę przedmiotu.

W pierwszym rozdziale zatytułowanym: *Ekumenizm w diecezji katowickiej przed podjęciem pasterskiej posługi przez biskupa Herberta Bednorza*, przedstawiono strukturę wyznaniową na terenie diecezji katowickiej oraz opisano w ujęciu historycznym działalność ekumeniczną ordynariuszy katowickich: bpa Augusta Hlonda, bpa Arkadiusza Lisieckiego i bpa Stanisława Adamskiego.

Zaangażowanie bpa H. Bednorza w duszpasterstwo ekumeniczne stanowi temat rozdziału drugiego: *Istotne ekumeniczne inicjatywy biskupa Herberta Bednorza*. W rozdziale tym zostały przybliżone wizyty i spotkania ekumeniczne, jakie bp H. Bednorz odbywał podczas swojej posługi na terenie diecezji katowickiej, poza nią i poza granicami Polski. W rozdziale tym omówiono również ekumeniczne postanowienia I Synodu Diecezji Katowickiej. Prezentacja sytuacji ekumenicznej i podejmowanych akcji ekumenicznych posłużyła do analizy szczegółowych norm duszpasterstwa ekumenicznego, które synod zapisał w zaleceniach i zarządzeniach ekumenicznych. Owocem spotkań i wizyt ekumenicznych biskupa i I Synodu Diecezji Katowickiej na terenie diecezji są pierwsze w Polsce ekumeniczne listy pasterskie.

Płaszczyzny ekumenicznego posługiwania biskupa Herberta Bednorza to trzeci rozdział tego opracowania. Ukazuje on ekumenizm duchowy i doktrynalny oraz działalność teologiczno-duszpasterską w relacjach międzywyznaniowych. Te trzy płaszczyzny wskazują na specyfikę działalności ekumenicznej bpa H. Bednorza w diecezji i poza jej granicami.

W rozdziale czwartym: *Ekumeniczne implikacje pasterskiego posługiwania biskupa Herberta Bednorza*, podjęto próbę analizy recepcji i działalności ekumenicznej bpa H. Bednorza oraz określono perspektywy ekumenizmu.

W kalendarium posługi bpa Herberta Bednorza, umieszczonym na końcu pracy, zostały zaprezentowane istotne daty związane z działalnością ekumeniczną biskupa. W *Aneksie* natomiast pomieszczono wszystkie listy ekumeniczne napisane przez bpa H. Bednorza oraz katechezy o tematyce ekumenicznej, jakie zlecił do przygotowania.

W celu zobrazowania wielu płaszczyzn, aspektów i kierunków ruchu ekumenicznego w diecezji katowickiej za czasów pasterskiego posługiwania bpa Herberta Bednorza zastosowana została metoda analitycz-

no-opisowa, którą najogólniej można zdefiniować jako naukową „lustrację” badanego zjawiska, jego opis, umiejscowienie w kontekście zjawisk o szerszym zasięgu, ustalenie społeczno-kulturowych uwarunkowań i prognoz w odniesieniu do przyszłości. Metodzie tej towarzyszy analiza dokumentów, która stanowi podstawową technikę badawczą. Analizie poddane zostały także wyniki badań socjologicznych w zakresie sytuacji wyznaniowej na terenie diecezji katowickiej, począwszy od utworzenia Administracji Apostolskiej Śląska Polskiego do lat sześćdziesiątych XX wieku. Przed przystąpieniem do przedstawienia problematyki pracy należy stwierdzić, że w literaturze przedmiotu brak jest dotychczas syntetycznego opracowania dotyczącego ekumenicznego wymiaru posługi biskupiej Herberta Bednorza.

Istnieją wprawdzie informacje o podejmowanych przez bpa H. Bednorza działaniach ekumenicznych, na przykład w niektórych ogólnych opracowaniach, w czasopismach wyznaniowych i ekumenicznych, w dokumentach źródłowych i archiwalnych⁶. W polskiej literaturze przedmiotu brakuje jednak wyczerpującego opracowania na temat konkretnych działań zmierzających do jedności chrześcijan w Polsce, podejmowanych w danym rejonie, a zwłaszcza w diecezji katowickiej, pomimo opracowania bibliografii ekumenicznej⁷. Ukazują się też kroniki wydarzeń ekumenicznych⁸ oraz opracowania mówiące o dążeniu do jedności Kościoła⁹

⁶ S.C. Napiórkowski.: *Ut unum. Dokumenty Kościoła katolickiego na temat ekumenizmu*. Lublin 1982; A. Nossol: *Biskup – sługa ludzi dobrej woli*. ŚSHT 22(1989), s. 31–35; Kancelaria Biskupa Herberta Bednorza, Akta Rzeczowe – dokumenty dotyczące ekumenizmu w diecezji katowickiej, Listy pasterskie Biskupa Herberta Bednorza. Następnie są to druki zwarte: kazania, listy pasterskie i rozporządzenia bpa H. Bednorza drukowane w WD.

⁷ Zob. opr. A. Grześkowiak, G. Polak: *Bibliografia ekumeniczna czasopism polskich*. W każdym numerze SiDE; T.J. Zieliński: *Polska bibliografia protestancka. Za lata 1900–1990, część I (1900–1960)*. SiDE 13(1997), s. 143–184; T.J. Zieliński: *Polska bibliografia protestancka. Za lata 1900–1990, część II (1960–1990)*. SiDE 14(1998), s. 153–194.

⁸ Zob. Opr. K. Karski: *Kronika wydarzeń ekumenicznych*. W każdym numerze Katolickiego Biuletynu Informacyjnego KAI; Opr. K. Karski: *Kronika wydarzeń ekumenicznych*. W każdym numerze SiDE.

⁹ Zob. J. Gryniakow: *Ekumeniczne dążenia protestantyzmu polskiego od traktatu warszawskiego 1767/68 do II wojny światowej*. Warszawa 1972; K. Karski: *Dążenia ekumeniczne we współczesnym świecie*. Warszawa 1974; A. Skowronek: *Światła ekumenii*. Warszawa 1984; S. Nagy: *Kościół na drogach do jedności*. Wrocław 1985; K. Karski: *Dążenia ekumeniczne we współczesnym świecie*. Warszawa 1986; Konsystorz Kościoła Ewangelicko-Reformowanego: *Porównanie wyznań rzymsko-katolickiego, prawo-*

i historii ruchu ekumenicznego w Polsce, w tym – na terenie Kościoła lokalnego diecezji katowickiej¹⁰.

Podstawę niniejszego opracowania stanowią źródła archiwalne Kurii Archidiecezjalnej w Katowicach, z takimi jednostkami archiwalnymi, jak: Kancelaria Biskupa Herberta Bednorza, Kancelaria Biskupa Stanisława Adamskiego, Akta Rzewczone – dokumenty dotyczące ekumenizmu w diecezji katowickiej, Listy pasterskie Biskupa Herberta Bednorza; Druki zwarte – kazania, listy pasterskie i rozporządzenia bpa H. Bednorza drukowane w „Wiadomościach Diecezjalnych”. Na literaturę przedmiotu składają się opracowania i dokumenty Kościoła dotyczące historii ruchu ekumenicznego. Wykorzystanie literatury uzupełniającej i pomocniczej pozwoliło pokazać szerszy kontekst historyczno-teologiczny ekumenicznego wymiaru posługi biskupiej H. Bednorza. Ekumeniczny wymiar posługi biskupiej Herberta Bednorza potwierdzają relacje osób uczestniczących w omawianych wydarzeniach, uzyskane dzięki przeprowadzonym z nimi wywiadam¹¹.

ślawnego, ewangelicko-augsburskiego, ewangelicko-reformowanego. Warszawa 1988; A. Skowronek: *Odkrywanie jedności*. Warszawa 1988; W. Hryniewicz: *Kościoty siostrzane, dialog katolicko-prawosławny 1980–1991*. Warszawa 1993; K. Karski: *Symbolika. Zarys wiedzy o Kościołach i wspólnotach chrześcijańskich*. Warszawa 1994; L. Górka, S.C. Napiórkowski: *Kościół czy Kościoty. Wybrane zagadnienia z ekumenizmu*. Warszawa 1995; Red. W. Hryniewicz, J.S. Gajek, S.J. Koza: *Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*. Lublin 1996; T. Pikus: *Etiologiczna demarkacja dialogu religijnego w Kościele katolickim*. Warszawa 2006.

¹⁰ Zob. S.C. Napiórkowski: *Historia ruchu ekumenicznego*. Lublin 1972; H. Krüger: *Katechizm ekumeniczny. Krótkie wprowadzenie w istotę, rozwój i działalność ruchu ekumenicznego*. (przekład i opr. K. Karski), Warszawa 1987; Z. Zembrzusi: *Ekumenizm w Warszawie. Studium historyczno-teologiczne*. Warszawa 2001; J. Budniak: *Ekumenizm jutra na przykładzie Śląska Cieszyńskiego. Studium historyczno-pastoralne*. Katowice 2002; Red. J. Budniak: *Ekumenizm w duszpasterstwie parafialnym*. Katowice 2007.

¹¹ Autor przeprowadził rozmowy z bezpośrednimi świadkami ekumenizmu katowickiego za czasów bpa H. Bednorza. Obraz ekumenizmu zrekonstruowano m.in. dzięki wywiadam z ks. prob. Alojzem Wenceplem, ks. kan. Pawełem Buchatą – pierwszymi przedstawicielami seminaryjnego koła ekumenicznego, oraz z ks. kan. Alfredem Włoką – kapelanem ks. bpa H. Bednorza (po tej rozmowie otrzymałem wspomnienia ks. A. Włoki na temat: *Ekumenicznej posługi bpa H. Bednorza*). Przeprowadziłem także wywiad z ks. kan. Teodorem Olesiem, jednym z pierwszych członków Diecezjalnej Komisji Ekumenicznej w diecezji katowickiej z ks. prof. Józefem Budniakiem – referentem do spraw ekumenizmu diecezji bielsko-żywieckiej. Wywiady zostały też przeprowadzone z przedstawicielami Kościołów

W analizie dokumentów podjęto próbę wyodrębnienia działań ekumenicznych bpa H. Bednorza i na tym tle dokonano interpretacji jego inicjatyw. Przeprowadzone wywiady ukazują działania bpa H. Bednorza z innej perspektywy, co umożliwia również systematyzację inicjatyw i wydarzeń ekumenicznych podjętych na terenie diecezji katowickiej.

chrześcijańskich: z ks. radcą Janem Grossem (Kościół ewangelicko-augsburski) – Przewodniczącym Śląskiego Oddziału Polskiej Rady Ekumenicznej, z Biskupem Tadeuszem Szurmanem (Kościół ewangelicko-augsburski).